

JAARVERSLAG 2024

ACCEZ IN TRANSITIE

VOOR TRANSITIEVRAGEN ZIT JE GOED BIJ ONS

De methode van ACCEZ kan ingezet worden voor veel vraagstukken. Wij focussen ons op de vraagstukken waarmee we de Zuid-Hollandse economie versneld duurzaam en circulair krijgen. Want waarom zou je er langer over doen dan nodig met de kennis die we toch al hebben?

De laatste jaren hebben we ons bij ACCEZ bezig gehouden met kennis tot leven wekken en laten groeien in bijvoorbeeld Het Groene Hart, de Duin- en Bollenstreek, het Oost- en Westland en in stedelijke gebieden in Zuid-Holland.

Het mooie: de methode heeft zich bewezen ongeacht het gebied waar we werken. Als je een transitievraagstuk hebt op bijvoorbeeld land- en tuinbouw, stad en platteland, woningbouw of leerbaarheid, kun je bij ons terecht.

ACCEZ is een samenwerking tussen de provincie Zuid-Holland, TU Delft, Universiteit Leiden, Erasmus Universiteit Rotterdam, Wageningen University and Research en VNO-NCW West.

Dit jaarverslag 2024 is een uitgave van ACCEZ. Niets uit deze uitgave mag op enige wijze gekopieerd, vermenigvuldigd of verspreid worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ACCEZ. Voor meer informatie: secretariaat@accez.nl

VOORWOORD

ACCEZ staat op de drempel van de toekomst. Hoe die toekomst eruitziet? De eerste schetsen worden al gemaakt, de contouren worden steeds scherper. De afgelopen jaren hebben we een stevig fundament gelegd, samen met de provincie Zuid-Holland, vier toonaangevende universiteiten en VNO-NCW West. Nu is het moment daar om verder te groeien, om onze vleugels uit te slaan en ons dieper te verankeren in de regio. Onze missie blijft echter onveranderd: échte, duurzame verandering realiseren in de praktijk, met en voor mensen.

Mensen zijn veerkrachtiger dan ze vaak zelf denken. Overal om ons heen borrelt inspiratie op, een golf van positieve energie gericht op de toekomst. Dit werd prachtig zichtbaar in onze documentaire-reeks 'Mag ik er nog zijn?', over moed, avontuur, verandering en maatschappelijke waarde. In 2024 organiseerden we vier inspirerende Rally's, waar deelnemers onder elkaars 'motorkap' keken en verrassende inzichten opdeden om samen de volgende stap te zetten.

Hoe borgen we deze impact? Hoe zorgen we ervoor dat transities niet vastlopen, maar juist doorbreken en blijvende verandering teweegbrengen? In samenwerking met Impact Centre Erasmus (ICE) onderzochten we in 2024 hoe ACCEZ bijdraagt aan duurzame transities in Zuid-Holland. De conclusie is helder: ACCEZ is een katalysator. Wij bouwen netwerken, stimuleren samenwerking en brengen nieuwe kennis tot leven – precies de ingrediënten die nodig zijn voor vooruitgang.

We weten dat verandering onzekerheid met zich meebrengt. Het oude loslaten is niet altijd makkelijk. Daarom bewaken we de balans tussen daadkracht en luchtigheid, tussen vernieuwen en verbinden. Zo zetten we, stap voor stap, een koers uit naar een duurzamer Zuid-Holland. En dat doen we samen: met ondernemers in de glastuinbouw en melkveehouderij, met Greenport Boskoop, de landelijke en stedelijke gebieden en onze kennisinstellingen.

Dit jaarverslag neemt je mee in de stappen die we in 2024 hebben gezet. Laat je inspireren.

Veel leesplezier!

INHOUDSOPGAVE

ORGANISATIE ACCEZ	5
TRANSITIETRAJECTEN	7
Samen de toekomst van de diervoedersector verkennen	7
Bouwen aan businesscases voor natuurinclusieve melkveehouderij	8
Versnelling van verduurzaming in de glastuinbouw	9
Samen versnellen met Horticulture Tomorrow	10
Leergang voor een weerbare tuinbouw	11
Samen naar een toekomstbestendige Greenport Boskoop	12
Ruimte voor transitie in het ZH-PLG	13
Een sterk strategisch vermogen van tuinbouwjongeren	14
Duurzame landschapstransformatie Zuid-Holland	15
VERKENNINGEN	16
Flora Campus Westland	16
Regionaal Kennisknooppunt	16
Transitieopgave Sierteeltregio	17
Natuurwaardekaart	17
FINANCIËN	18
Uitgaven trajecten 2024	19
Financiering 2024	20

ORGANISATIE ACCEZ

In samenwerking met ACCEZ worden kennis én ervaring benut voor een duurzaam Zuid-Holland. Door de juiste partners bij elkaar te brengen, bundelen we kennis en zetten deze om in actie. Dat doen we in onze transitietrajecten en de verkenningen om tot deze trajecten te komen. Maar ook daarbuiten leggen we de verbinding tussen maatschappij, ondernemers, beleidsmakers en onderzoekers om de duurzame transitie te versnellen, en de werkwijze van ACCEZ te onderbouwen en te voeden. In 2024 zijn de eerste stappen gezet in de verkenning van 'ACCEZ 2.0', waarin meer op zoek wordt gegaan naar externe financiering voor de periode 2025 - 2030.

In 2024 heeft ACCEZ belangrijke stappen gezet op weg naar een scherpere focus, een herziene samenwerkingsovereenkomst en projectmatige financiering. Ook is in 2024 inzet gepleegd op een verdere professionalisering van de organisatie, onder andere door te werken aan een nieuwe managementstructuur.

In 2025 zal worden voortgebouwt op de activiteiten gestart in 2023 en 2024, maar bestaat ook uit een aantal nieuwe activiteiten. Deze zijn opgenomen in het reeds gepubliceerde jaarplan 2025.

Denk hierbij onder andere aan de activiteiten vanuit het ZH-PLG en de Greenports, daar waar het de beleidsterreinen van de provincie aangaat, maar ook de voortzetting van de

tuinbouwjongerentrajecten, en de inzet op de transitie in het veevoedercluster. Deze continuïteit en vernieuwing zijn ook terug te zien in de financiële paragraaf, die is opgezet op basis van een projectadministratie. Het jaar 2024 was een goed jaar voor ACCEZ, waarin een stevige basis is gelegd voor het vervolg.

Tegelijkertijd kende 2024 uitdagingen. Zoals het terugbrengen van de provinciale financiering en de wijzigingen in het beleid voor en op wetenschappelijke instituties. Vooral de ziekte en tijdelijke uitval van Judith Schueler, de directeur van ACCEZ viel zwaar. Van het team van acceleratoren en ondersteuners heeft dit in praktische zin gevraagd om meer regie en zelfsturing.

Deelnemers in dialoog tijdens Rallys' ACCEZ.

In dit hoofdstuk nemen we je mee in een aantal activiteiten en samenwerkingen waarmee we in 2024 hebben gebouwd aan ACCEZ.

Samenwerkingsovereenkomst met PZH-tuinbouw

De provincie Zuid-Holland stimuleert de verduurzaming van de tuinbouw die noodzakelijk is om het toekomstig verdienvermogen van de tuinbouw in Zuid-Holland mogelijk te maken. De rol die ACCEZ speelt in het versterken van deze beweging heeft zich de afgelopen jaren in de tuinbouw bewezen. Om dit verder uit te bouwen, zijn ACCEZ en PZH-tuinbouw in 2024 een programmatische, meerjarige samenwerking aangegaan. Het gezamenlijk doel: samen toewerken naar een Zuid-Hollands tuinbouwcluster dat in staat is haar toekomst te herdefiniëren, tegen het licht van de maatschappelijke uitdagingen en verduurzamingsopgaven. Vanuit drie focusgebieden en -sectoren werken we samen in dit te bereiken: de glastuinbouw, de boomteelt in Greenport Boskoop en sierteelt in Duin- en Bollenstreek.

Mag ik er nog zijn?

Deze vraag komt vaak op tijdens transitieprocessen, waarbij mensen zich afvragen of ze een plek hebben in een duurzame toekomst. Om antwoorden te vinden, voerden Marsel Loermans en Anton Spruit in 2023, in opdracht van ACCEZ, gesprekken op film met mensen uit diverse vakgebieden en leeftijden. Het resultaat: een prachtige serie gesprekken over moed, avontuur, verandering, kwetsbaarheid en maatschappelijke waarde. Op basis van deze indrukwekkende gesprekken organiseerden we in 2024 een viertal Rally's. Waardevolle

en verrassende bijeenkomsten waar deelnemers bij elkaar 'onder de motorkap' keken en spraken over vragen die deze gesprekken oproepen.

Benieuwd naar de verhalen? Lees meer over 'Mag ik er nog zijn?' en bekijk de gesprekken: <https://magikernogzijn.nl>

De impact van ACCEZ: Katalysator voor maatschappelijke transities

Hoe zorg je ervoor dat maatschappelijke transities niet vastlopen, maar daadwerkelijk impact maken? In 2024 liet ACCEZ, in samenwerking met Impact Centre Erasmus (ICE) van de Erasmus Universiteit Rotterdam, onderzoeken hoe haar projecten bijdragen aan deze transities in Zuid-Holland. De focus lag op drie initiatieven: Coalition of the Willing, Duin & Bollenstreek en Waarde van Water. Centraal stond de vraag: hoe helpen deze projecten om barrières binnen transities te doorbreken?

De uitkomsten zijn helder: ACCEZ speelt een cruciale rol in het creëren van netwerken, het bevorderen van samenwerking en het ontwikkelen van nieuwe kennis die nodig is voor verandering. Wat deze projecten uniek maakt, is de actieve betrokkenheid van probleem-eigenaren, waardoor er niet alleen draagvlak ontstaat, maar ook structurele impact.

Een belangrijk inzicht uit het onderzoek is dat traditionele evaluatiemethoden vaak verborgen effecten over het hoofd zien. Door diepgaande analyses en gesprekken met betrokken stakeholders brengt dit rapport juist die minder zichtbare, maar essentiële mechanismen in kaart.

De lessen en methodieken uit het onderzoek bieden concrete handvatten voor organisaties die werken aan maatschappelijke vernieuwing.

Wil je weten hoe ACCEZ transities versnelt en welke lessen jouw organisatie hieruit kan trekken? Dit rapport biedt niet alleen inzichten, maar ook inspiratie en praktische richtlijnen om impact te maken.

[Lees het volledige rapport hier](#)

Hoe financieren we transitities?

Steeds vaker krijgen we van ondernemers de vraag: Hoe financieren we transitities? In een position paper zijn we daarom met 8 verschillende mensen, met allemaal een andere kijk op hoe je dat doet, in gesprek gegaan. De bevindingen zijn gebundeld in een longread 'De grote ombouw, over de financiering van een duurzame samenleving'. De longread wordt door ACCEZ ingezet om beweging te mobiliseren.

[Je leest de longread hier](#)

TRANSITIE TRAJECTEN

Samen de toekomst van de diervoedersector verkennen

Vraagstukken rond vervoersimpact, voedselzekerheid, maatschappelijke impact en duurzame grondstoffen zoals stikstof, vereisen nauwe samenwerking tussen de diervoedersector en overheden. Onderzoekers benutten via een scenario-analyse, begeleid door ACCEZ, het strategisch denkvermogen van bedrijfsleven, overheid, NGO's en wetenschap. Kansen worden verkend voor een duurzamer, efficiënter en kosteneffectiever gebruik van grondstoffen. Het doel: gezamenlijk eigenaarschap en gedeelde verantwoordelijkheid voor de aanpak van deze complexe vraagstukken, waarbij Zuid-Holland wordt gepositioneerd als knooppunt voor de verduurzaming van de sector.

Bereikt in 2024

- Ketenpartijen zijn verbonden en gedeeld eigenaarschap is opgehaald tijdens een participatieve bijeenkomst voor de start van de scenario-analyse.
- De procesvormgeving voor de scenario-analyse, inclusief afbakening van kernthema en scope, is opgesteld.
- Kernteam, bedrijvengroep en expertgroep voor de uitvoering van de scenario-analyse zijn samengesteld.
- Interesse wordt getoond vanuit andere provincies voor deelname aan de scenario-analyse.
- Bij provincie Zuid-Holland sluit domein economie aan vanuit agrologistiek.

Looptijd

Gestart in 2024, doorlopend

Partners

Erasmus Commodity & Trade Centre, Agribusiness Service, provincie Zuid-Holland, provincie Noord-Brabant, Universiteit Leiden en Wageningen University & Research.

Sojameel in loods

Bouwen aan businesscases voor natuurinclusieve melkveehouderij

De Nederlandse melkveehouderij staat voor grote uitdagingen, zoals stikstofuitstoot, dalende waterstanden en verlies van biodiversiteit. Hoewel melkveehouders de noodzaak tot verandering erkennen, worden zij nog vaak beïnvloed door marktdruk die maximale productie stimuleert. In de Alblasserwaard werken melkveehouders, overheden en onderzoekers samen aan een grondige analyse om een balans te vinden tussen kosten en baten van natuurinclusief werken. Samen ontwikkelen zij oplossingen om deze balans te realiseren. Zo wordt een ecologisch én economisch haalbare businesscase gerealiseerd voor natuurinclusieve melkveehouderij in het veenweidegebied.

Bereikt in 2024

- Er is een rekentool ontwikkeld die een eerste kostenraming biedt voor de omslag naar het toepassen van biodiversiteitsherstel-maatregelen (Brabantse Biodiversiteit Monitor) in de Alblasserwaardse melkveehouderij.
- Het eerste rapport is afgerond. Dit heeft geleid tot verschillende spin-offs voor nieuwe projecten, waarvan de samenwerking met Resilient Delta en financiële instellingen de belangrijkste zijn. [Lees het rapport hier.](#)
- De opzet van deze analyse staat model voor het opstarten van het nieuwe programma 'Ontwikkelen van financieringsinstrumenten voor de transitie naar biodiversiteitsherstel'.
- Onderzoekers van Naturalis en Wageningen University and research werken nu in een ander traject samen met Albert Heijn om melkveehouders te belonen die biodiversiteitsherstel-maatregelen doorvoeren in hun bedrijfsvoering (Beter voor Natuur & Boer programma).

Looptijd

Gestart in 2024, doorlopend

Partners

Wageningen University & Research, Naturalis Biodiversity Center en Zuivelfabriek De Graafstroom.

Meer informatie

www.accez.nl/bouwen-aan-businesscases-voor-natuurinclusieve-melkveehouderij-in-alblasserwaard/

“Door samen met de andere deelnemers het gesprek aan te gaan heb ik zoveel kennis en nieuwe ideeën opgedaan. Er zit echt veel energie in de sector en dankzij de groep weet ik nu dat ik niet alleen ben.”

Lotte van Rijn
Deelnemer van het programma
Toekomstmakers

Versnelling van verduurzaming in de glastuinbouw

In de glastuinbouw begeleidt ACCEZ een volledig programma, opgezet door koplopers in de sector, bekend als de Coalition of the Willing. Met een radicale verduurzamingsagenda, persoonlijke ontwikkeling en kennisverrijking versnellen zij de transitie naar duurzaam telen mét de natuur. Dit programma leidt tot baanbrekend onderzoek, innovatief onderwijs en de oprichting van diverse initiatieven, waaronder onderzoek door en voor jongeren, het inzetten van kunst als katalysator voor transitie en het ontwikkelen van toekomstscenario's via scenariodenken. Deze gezamenlijke inspanningen leggen een stevige basis voor een duurzame toekomst van de sector.

Bereikt in 2024

- De Coalition of the Willing heeft sinds haar start in het voorjaar van 2021 een grote ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van leiderschap, transitiedenken en sociale innovatie.
- Meer ondernemers dragen proactief bij aan de duurzaamheidsvraagstukken. Dat gebeurt in pilots als 100% Groen Geteeld, bij Horticulture Tomorrow Energie.
- Koplopers vormen gewaardeerde, en steeds vaker gevraagde, gesprekspartner voor overheden, kennisinstellingen en andere partijen. De koplopers hebben hoge ambities, en de verwachtingen van stakeholders richting de koplopers stijgen eveneens.
- Op initiatief van de Coalition of the Willing is het programma Toekomstmakers gestart, waarin het transitiedenken onder toekomstgerichte, jonge ondernemers wordt verspreid en het netwerk wordt versterkt. [Lees hier meer informatie over Toekomstmakers.](#)

Looptijd

Gestart in 2020, doorlopend

Partners

Universiteit Leiden, Wageningen University & Research, Provincie Zuid-Holland, Florpartners en pilot 100% Groen Geteeld. Ondernemers uit de Coalition of the Willing: Growers United, Harvest House, Rijk Zwaan, Koppert Biological Systems, Duijvestijn Tomaten, Hoogendoorn Growth Management, Ter Laak Orchids, Zentoo en Oxin Growers.

Meer informatie

www.accez.nl/ervaringsverhaal-jan-opschoor-van-businessplan-denken-naar-transformatiedenken/

Samen versnellen met Horticulture Tomorrow

Tijdens Horticulture Tomorrow delen stakeholders en experts uit de sector in vier sessies hun kennis over actuele thema's zoals de energietransitie en chemievrije teelt. Geïnitieerd, geprogrammeerd en georganiseerd door ACCEZ en Wageningen Economic Research leidt dit tot gerichte samenwerking en een concrete, actiegerichte agenda. Dankzij de betrokkenheid van deze experts en stakeholders worden oplossingen voor relevante ondernemersvragen in de tuinbouwsector versneld uitgevoerd. In 2024 hebben twee trajecten gelopen: **Energie en Gezonde plant**.

Bereikt in 2024

Het traject '**Energie**' is in samenwerking met de Coalition of the Willing opgepakt.

- Tijdens GreenTech Amsterdam zijn vier actieplannen gepresenteerd om de energietransitie in de Nederlandse glastuinbouwsector te versnellen. Dit is een resultaat van een samenwerking tussen 26 Horticulture Tomorrow-deelnemers, experts, onderzoekers en gastsprekers.
- De aanpak van Horticulture Tomorrow 'Energie' speelt op deze manier een cruciale rol in de duurzaamheidsvraagstukken van de sector door relevante ondernemersvragen te versnellen, netwerkvorming te bevorderen en concrete resultaten te leveren.

Het traject '**Gezonde plant**', is in samenwerking met Greenports Nederland opgepakt.

- De focus ligt op het vervangen van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Dit zal leiden tot een verandering in het teeltproces, en waarschijnlijk het eindproduct.
- 33 deelnemers hebben in een drietal sessies, 4 concrete project-ideeën ontwikkeld.
- In 2025 zullen de eindresultaten gepresenteerd worden middels onder andere een publicatie.

Looptijd

Gestart in 2024, doorlopend

Partners

Wageningen Economic Research, Coalition of the Willing, Greenports Nederland.

Meer informatie

www.accez.nl/vier-actieplannen-gepresenteerd-om-energietransitie-in-glastuinbouw-te-versnellen/

Leergang voor een weerbare tuinbouw

De tuinbouwsector verandert snel door internationalisering, automatisering, nieuwe businessmodellen, energiebronnen en netwerkstructuren. Zakelijke dienstverleners spelen hierin een cruciale rol. Met deze leergang voor relatiemanagers in de financiële dienstverlening, die ACCEZ initieert, programmeert en begeleid, verbinden we hen met koplopers in de tuinbouw. Ze leren over de laatste ontwikkelingen, disrupties en krijgen praktische handvatten om zo strategische dialogen te kunnen voeren en het Nederlandse tuinbouwcluster toekomstbestendig helpen te maken.

Bereikt in 2024

- Voor de tweede editie, uitgevoerd in 2024, is de leergang hernieuwd ontwikkeld samen met het Erasmus Centre for Entrepreneurship. De eerste editie werd ontwikkeld in samenwerking met Rotterdam School of Management.
- De focus is in deze leergang komen te liggen op het financieren van transitities.
- Door wetenschappers vanuit de verschillende aan ACCEZ gelieerde kennisinstellingen, specifiek Wageningen University and Research, Erasmus University en Universiteit Leiden bij elkaar te brengen is een unieke set van kennisvelden bij elkaar gebracht.
- Na het afronden van de leergang in januari 2025 zijn de relatiemanagers van betrokken financiële instellingen in staat om middels methodologie van scenarioanalyse mogelijke toekomst te gaan verkennen.

Looptijd

Gestart in 2024, doorlopend

Partners

Erasmus Centre for Entrepreneurship, Wageningen University & Research, Universiteit Leiden, Rabobank, ABN Amro, Achmea en ondernemers uit de Coalition of the Willing.

Samen naar een toekomstbestendige Greenport Boskoop

Ondernemers in Boskoop worden geconfronteerd met onzekerheden zoals de Kaderrichtlijn Water, veranderende wet- en regelgeving, en uitdagingen rondom de beschikbaarheid van gewasbescherming en arbeid. Dit vraagt om een beweging onder toekomstgerichte ondernemers uit de regio die verder kijken dan de korte termijn, vanuit een vergroot omgevingsbewustzijn en verantwoordelijkheid nemen die het belang van hun eigen bedrijf overstijgt. ACCEZ brengt deze ondernemers en stakeholders bijeen. Het doel: het ontwikkelen van een actieve, samenwerkende houding bij ondernemers, waarmee zij gezamenlijk gaan werken aan een duurzame toekomstbestendige sector in Boskoop.

Bereikt in 2024

- ACCEZ is gevraagd om haar beproefde werkwijze in te zetten ten behoeve van het boomkwekerijcluster in Greenport Boskoop. De verkenning dit voorjaar leidde tot een groep van twaalf geïnteresseerde en nieuwsgierige ondernemers.
- Aan de hand van hun behoeften hebben we het programma 'Visie op Greenport Boskoop' ontwikkeld in samenwerking met Stichting Belangenbehartiging Greenport Boskoop (SBGB).
- De kennis en inzichten over de uitdagingen binnen het gebied en de behoeften van zijn gebruikers is vergroot. Er is voortgang geboekt in het vormen van een gedeelde visie op de toegevoegde waarde van het cluster binnen het gebied. Daarnaast is het netwerk verder versterkt, met zowel bestaande als nieuwe samenwerkingspartners. Tot slot is een stap gezet in de collectivisering van de sector, gericht op gemeenschappelijke thema's en belangen.
- Er is samengewerkt met WEcR en de universiteiten voor de inbreng van bestaande kennis middels het opstellen van thematische factsheets en deelname aan sessies.
- Gemeenten, SBGB en waterschap committeerden zich aan het programma met financiële en in-kindbijdragen.

Looptijd

2024 - Er wordt op dit moment gesproken over een vervolg.

Partners

Stichting Belangenbehartiging Greenport Boskoop, Stichting Regio Greenport Boskoop, provincie Zuid-Holland, Wageningen Economic Research, Hoogheemraadschap van Rijnland, gemeente Waddinxveen, gemeente Alphen aan den Rijn, gemeente Bodegraven.

Ruimte voor transitie in het ZH-PLG

De gebiedsmanagers in de provincie Zuid-Holland beschikken over een schat aan kennis en ervaring. Om deze waardevolle bron optimaal te benutten, werken we samen met onderzoekers. Het instrument storytelling speelt een centrale rol. Ons doel: de complexe ruimtelijke transitie met aanzienlijk meer gemak en plezier aangaan.

Bereikt in 2024

- We organiseerden bijeenkomsten met gebiedsregisseurs om leervragen te verkennen en casussen te bespreken met methoden zoals verhalen en rollenspellen.
- In de kerngebieden Veenweide, Kust & Duin en Zuid-Hollandse Delta werkten we samen met lokale teams om gebiedsspecifieke uitdagingen aan te pakken.
- We namen deel aan landelijke en regionale initiatieven om kennisuitwisseling tussen gebieden te bevorderen.
- Samen met Voedselketen en team Landbouw onderzochten we contractvormen die boeren meer experimenteerterruimte bieden.
- We publiceerden een tussenrapport met 7 principes ter versterking van gebiedsgericht werken in Zuid-Holland en bereiden een eindrapport voor.

Looptijd

Gestart in 2023, doorlopend

Partners

Hogeschool InHolland, De Haagse Hogeschool, Wageningen University & Research, TU Delft, DRIFT, provincie Zuid-Holland.

Meer informatie

www.accez.nl/gebiedsmanagers-balanceren-tussen-belangen-op-zoek-naar-een-nieuwe-balans-in-het-landelijk-gebied/

Samen met het kernteam bestaande uit Marleen Buizer (WUR, ACCEZ), Mara de Pater (DRIFT, EUR) en Saskia Ruijsink (TU Delft, LDE) is onderzocht hoe gebiedsgericht werken in de praktijk vorm krijgt, en welke lessen we kunnen trekken. In ons rapport presenteren we zeven principes die richting geven en handelingsperspectief bieden aan effectief gebiedsgericht werken, geïllustreerd met praktijkvoorbeelden uit Zuid-Holland.

[Lees het rapport via deze link.](#)

Een sterk strategisch vermogen van tuinbouwjongeren

Op basis van de ACCEZ-tuinbouwscenario's is vastgesteld dat jongeren die een tuinbouwbedrijf willen overnemen, ondersteuning nodig hebben om zich voor te bereiden op een onzekere toekomst. Tijdens interactieve sessies begeleiden ACCEZ en partners jonge ondernemers bij het verkennen van toekomstige ontwikkelingen binnen het tuinbouwcluster en leert hen hoe ze hierop actief kunnen inspelen met behulp van scenariodenken. In drie eerdere edities heeft dit programma het strategisch denkvermogen van jonge glastuinbouwondernemers versterkt. Hierdoor zijn zij beter in staat om hun ambities te realiseren binnen een dynamische en voortdurend veranderende markt.

Bereikt in 2024

- Is de brug geslagen tussen tuinbouwjongeren uit het Oost- en Westland, die deze editie samen de leergang volgden. Samen kijken ze nu verder, breder en dieper naar hun plek en ambities in een veranderende wereld.
- Werden de inzichten uit andere ACCEZ-trajecten in de tuinbouwsector verweven in de leergang.
- Is een verkenning gestart naar mogelijkheden voor een traject speciaal gericht op jonge productieondernemers in de bollensector. De focus ligt hierbij op thema's zoals de relatie met de omgeving, de license to produce en internationalisering.

Looptijd

Gestart in 2023, doorlopend

Partners

Florpartners, provincie Zuid-Holland, Tuinbouwjongeren Oostland, Tuinbouwjongeren Westland en Greenport Westholland.

Meer informatie

<https://accez.nl/je-leert-dat-je-niet-alleen-staat-in-je-twijfels-en-onzekerheden/>

Tuinbouwjongeren Oost- en Westland komen voor het eerst bij elkaar in Schipluiden.

Duurzame landschapstransformatie Zuid-Holland

Kennisinstellingen in Zuid-Holland streven naar meer samenwerking met de praktijk, zodat studenten kennismaken met de organisaties als de provincie en haar maatschappelijke uitdagingen. Via een Thesislab werken interdisciplinaire studententeams aan duurzaamheidsvraagstukken binnen de provincie. Dit biedt studenten de kans om praktijkervaring op te doen en tegelijkertijd draagt hun frisse blik bij aan innovatieve oplossingen. Provinciale medewerkers profiteren van deze interactie door nieuwe ideeën en perspectieven binnen het vakgebied te ontdekken en hun eigen werk vanuit een andere invalshoek te bekijken.

Bereikt in 2024

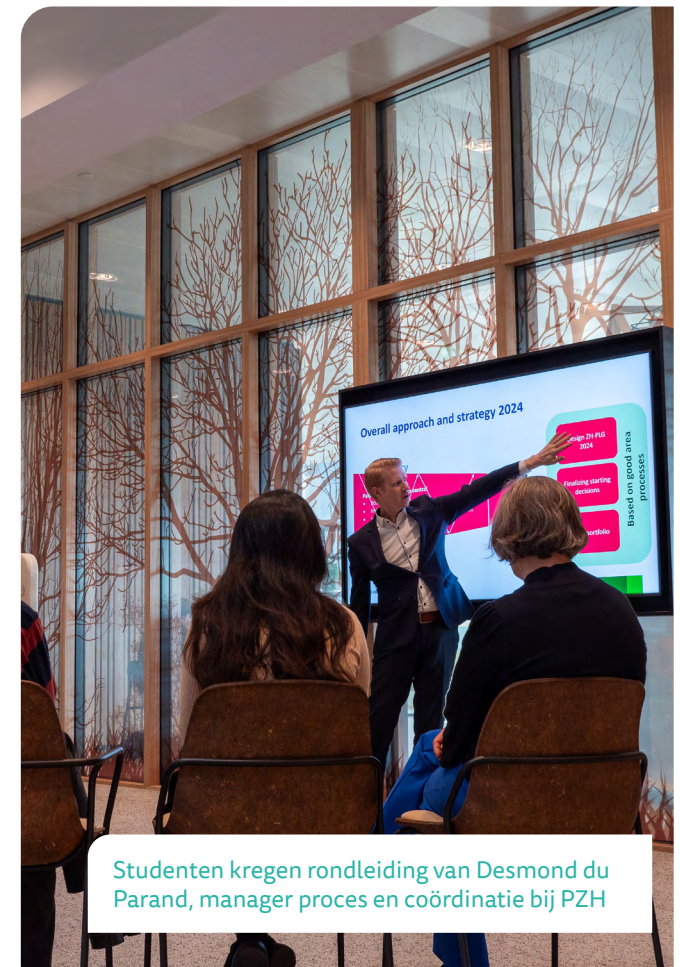
- 40 masterstudenten van de Universiteit Leiden, Erasmus Universiteit Rotterdam, TU Delft en studenten van de Haagse Hogeschool en Hogeschool Rotterdam gingen de uitdaging aan om antwoorden te vinden op vier grote duurzaamheidsuitdagingen.
- In samenwerking met de studenten werkte ACCEZ aan het vraagstuk rondom rechtvaardige inrichting van het Zuid-Hollandse landschap.
- De bevindingen werden gepubliceerd in een 'pattern catalogue', [je leest het document hier](#).
- ACCEZ blijft in 2025 in gesprek met Hogeschool InHolland over een mogelijk vervolgtraject.

Looptijd

2023 - 2024

Partners

Provincie Zuid-Holland, Leiden Delft Erasmus (LDE) Centre for Sustainability.

Studenten kregen rondleiding van Desmond du Parand, manager proces en coördinatie bij PZH

VERKENNINGEN

Flora Campus Westland

Onder de naam *Flora Campus Westland* is een planologische gebiedsvisie ontwikkeld, met als centraal punt het World Horti Center. Hieromheen zullen nieuwe, toonaangevende locaties ontstaan, zoals de 'Kas van de Toekomst' en het 'Hortuslab'. De ontwikkeling van een campus vraagt om een sterke focus op kennis en innovatie. Daarom zijn diverse kennisinstellingen en andere ontwikkeltrajecten nauw verbonden aan de Flora Campus. ACCEZ kan hierin een belangrijke rol vervullen door samenwerking met verschillende partijen te faciliteren en richting te geven aan kennisvragen. Zo creëren we een locatie waar vragen vanuit het bedrijfsleven en de samenleving samenkomen en, met behulp van diverse kennispartners, worden omgezet in waardevolle oplossingen.

In 2024 is gestart met het bij elkaar brengen van relevante partners, zoals MBO Westland, WHC Expo, TomatoWorld, HortusLab, Kas van de Toekomst en gemeente Westland. Samen is een experiment gestart waarin zowel de bestuurlijke context als verschillende thema's zijn uitgediept. In vervolg op haar bijdrage in dit proces in 2024, verkent ACCEZ haar mogelijke rol binnen de campus. Het

streven is om in 2025 meer inzicht te hebben in haar actieve participatie voor de komende jaren.

Regionaal kennisknooppunt

PleK is een samenwerkingsplatform tussen het Rijk (BZK, VRO) Gemeente (VNG) Provincie (IPO) en regionale kennisbureau's ter bevordering van Regionale Leer- en Kennisinfrastucturen. Door het land heen zijn vijf pilots opgezet om regionale kennisknooppunten op te zetten. Een daarvan is in Zuid-Holland, waarvoor de provincie Zuid-Holland, de Vereniging Zuid-Hollandse Gemeenten (VZHG) en ACCEZ-initiatiefnemers zijn.

Een Regionaal Kennisknooppunt (RKK) is een hub in een regionaal netwerk: hier worden kennisbronnen verbonden aan vragen binnen de opgave(n) – het RKK schakelt kennis naar de juiste mensen, op het juiste moment, en in de juiste taal. Omdat Zuid-Holland groot en divers is, wordt in eerste instantie gewerkt aan een pilot in een deelgebied van Zuid-Holland, te weten het kerngebied Zuid-Hollandse Delta (de 5 Zuid-Hollandse eilanden). In 2024 is hiervoor een conceptplan gepresenteerd.

Bijeenkomst Coalition of the Willing in augustus 2024

Transitieopgave Sierteeltregio

De sierteeltregio staat voor ingrijpende uitdagingen op het gebied van klimaatverandering, bodemgebruik, waterbeheer en brede maatschappelijke welvaart. Deze ontwikkelingen vragen om een heldere en toekomstgerichte visie. Via een kennisontwikkelprogramma, gesteund door vooruitstrevende ondernemers uit de regio, wordt het toekomstig verdienvermogen van de bollenteelt onderzocht en worden de benodigde transitiepaden uitgewerkt. Het doel is het ontwikkelen van duurzame verdienmodellen die economische en ecologische belangen in de regio in balans houden.

Deze verkenning is een samenwerking met Resilient Delta en maakt deel uit van aanvraag binnen de Regio Deal Holland Rijnland.

Begin 2025 is de Regio Deal door Het Rijk toegekend. Hiermee kunnen concrete projecten worden ondersteund die bijdragen aan brede welvaart in de regio. De toekenning is voor ACCEZ het startsignaal voor het opzetten van een ondernemerscoalitie en het bijbehorende kennisontwikkelprogramma.

Natuurwaardekaart

Bij complexe beleidsvraagstukken worden natuurwaarden vaak ondergeschikt gemaakt aan economische belangen, met risico's voor schoon drinkwater, schone lucht en een gezonde bodem als gevolg. Hoewel er brede consensus is dat dit moet veranderen, blijft de vraag: hoe? De Natuurwaardekaart biedt beleidsmakers een hulpmiddel om de impact van hun beslissingen op de natuur inzichtelijk te maken. Het instrument maakt duidelijk of beleidskeuzes schade aan de leefomgeving veroorzaken of juist bijdragen aan natuurherstel. Door toegang tot heldere en onderbouwde informatie kunnen beleidsmakers weloverwogen beslissingen nemen in complexe vraagstukken.

ACCEZ onderzocht in 2024 de mogelijkheid om de Natuurwaardekaart breed beschikbaar te stellen aan beleidsmakers van de provincie Zuid-Holland binnen het ZH-PLG. Dit kan door integratie in de bestaande toolsets voor beleidsmakers.

Meer informatie: <https://accez.nl/ontwikkeling-van-natuurwaardekaart-in-volle-gang/>

FINANCIËN 2025

In de afgelopen jaren zijn de uitgaven van ACCEZ als een doorlopend programma gepresenteerd met de totalen van het gehele programma vanaf de start in 2018. Om meer helderheid te verschaffen lopen we vanaf 2024 parallel met de financiële voor- en najaarsnota's van de provincie. We houden de financiële stroom aan die via de provincie loopt en dus een betere afstemming. De externe financiering (in kind en in cash) worden nu sepeeraat weergegeven.

Het jaarverslag voor 2024 is opgesteld met een minimale bezetting van het programmabureau en het Kennisimpactteam (KIT). ACCEZ heeft in 2024 voornamelijk doorgewerkt vanuit de toegekende projecten in 2023 en daarnaast ingezet op het verkennen van kansen.

Tabel 1 - Uitgaven trajecten 2024

De organisatiekosten zijn volledig betaald vanuit de basistoezegging vanuit de provincie. De onderzoeksgelden voor de projecten Diervoeder en Glastuinbouw zijn maar deels gebruikt, in 2025 zal voor Diervoeder een budget doorschuiven van EUR 58k en voor Glastuinbouw EUR 80k. Het project Transitie ZH-PLG is afgerond in 2024 en alle uitgaven zijn verwerkt. Omdat deels uitgaven 2023 zijn meegenomen in 2024 zijn de uitgaven hoger dan begroot. Voor de trajectbegeleiding en het onderzoeken van verkenningen hanteren we dezelfde presentatie zoals gebruikt in het jaarplan 2025. De reden hiervan is dat deze uitgaven deels vanuit de basisfinanciering vanuit de provincie komen, als ook uit financiering vanuit derden, waarover separaat wordt gerapporteerd.

Uitgaven 2024	Fte ACCEZ	Onderzoek	Totaal uitgaven	Begroot
Organisatiekosten	409		409	565
Totaal organisatiekosten	409		409	565
Trajecten 2024 - begeleiding Kennis Impact Team				
Diervoeder (toekomst sector)	32	10	42	100
Glasmuinbouw (versnelling verduurzaming) - Coalition	31	32	63	143
Transities ZH-PLG - actieeertraject	70	68	138	100
Trajectbegeleiding onderzoek - ACCEZ				
<i>Leergang Weerbare Tuinbouw</i>				
<i>Greenport Boskoop</i>				
<i>Horticulture Tomorrow</i>				
<i>Melkveehouderij (natuurinclusieve)</i>				
<i>Tuinbouwjongeren</i>				
<i>Duurzame landschapstransformatie</i>				
<i>Verkenningen begeleiding</i>				
Totaal trajectbegeleiding onderzoek - ACCEZ	133	227	360	252
Totaal trajecten 2024	266	337	603	595
TOTAAL	675	337	1.012	1.160
Totaal uitgaven (inclusief stakeholders)				
<i>Uitgaven ACCEZ gefinancierd door provincie</i>			1.012	1.160
<i>Universiteiten in-kind</i>			110	550
<i>Provincie in-kind</i>			200	200
<i>Bedrijven Glasmuinbouw in-kind</i>			100	150
<i>Totaal uitgaven ACCEZ</i>			1.422	2.060

Tabel 2 - Financiering 2024

- Vanuit de provincie Zuid-Holland is een basisfinanciering van EUR 690k toegekend voor 2024. Daarnaast is gebruik gemaakt van de nog bestaande budgetten uit 2023, de totale financiering vanuit de provincie is EUR 752k.
- Vanuit de provincie Zuid-Holland worden de directeur en een accelerator gefinancierd als in-kind (EUR 200k).
- Er is een samenwerkingsovereenkomst met de afdeling economie (tuinbouw) van de provincie, waarin EUR 150k wordt bijgedragen aan ACCEZ.
- Vanuit provincie GGW is 50 procent van de uitgaven gefinancierd voor het project 'ZH-PLG - actieertraject', EUR 100k.
- In 2024 is een stuk minder gebruik gemaakt van de onderzoekers vanuit de universiteiten, wat een lager bedrag aan in-kind-bijdragen heeft opgeleverd, EUR 110k.
- In 2024 is externe financiering opgehaald, EUR 110k.

Financiering 2024	PZH basis	PHZ In-kind	PZH EZ	PZH GGW	Uni's In-kind	Extern Cash	Totaal 2024
Organisatiekosten							
Directie en kernteam	409	100					509
Totaal organisatiekosten	409	100					509
Trajecten 2024 - begeleiding Kennisimpactteam							
Diervoeder (toekomst sector)	8				5		13
Glastuinbouw (versnelling verduurzaming) - Coalition	27				15		42
Transities ZH-PLG - actieertraject	22				25		47
Trajectbegeleiding onderzoek - ACCEZ							
<i>Leergang Weerbare Tuinbouw</i>							
<i>Greenport Boskoop</i>							
<i>Horticulture Tomorrow</i>							
<i>Melkveehouderij (natuurinclusieve)</i>							
<i>Ruimte voor verkenning (zie onder)</i>							
Totaal trajectbegeleiding onderzoek ACCEZ	286	100	150	100	65	110	811
Totaal trajecten 2024	343	100	150	100	110	110	913
TOTAAL FINANCIERING 2024	752	200	150	100	110	110	1.422